

Ekologicky obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy je na Slovensku registrovanej len malé množstvo. Je to možno dané tým, že pre ekologické poľnohospodárstvo platia prísnejšie pravidlá ako pre konvenčné poľnohospodárstvo a hlási sa k nemu len malé množstvo farmárov, pretože majú obavy, že by nedokázali dodržiavať prísnejšie pravidlá ekologického poľnohospodárstva. Každá minca má však dve strany. Na jednej strane je pravda, že Európska únia (EÚ) nastolila prísnejšie pravidlá pre ekologické poľnohospodárstvo, na druhej strane povolila výnimky z týchto prísnych pravidiel. Práve tieto výnimky farmári využívajú bez toho, aby sa obávali, že dostanú sankcie za porušenie pravidiel ekologického poľnohospodárstva. O tieto výnimky treba požiadať príslušný orgán pre ekologické poľnohospodárstvo. Na Slovensku je ním Ústredný kontrolný a skúšobný úrad poľnohospodársky (ÚKSÚP), odbor životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva. Takže, v konečnom dôsledku, hospodáriť na „ekologickej pôde“ nie je až také ťažké, ako by sa na prvý pohľad zdalo.

Rastlinná výroba

V roku 2015 na území Slovenska bolo registrovaných 299 tzv. čistých biofarmárov, ktorí sa zaoberali rastlinnou výrobou. Oproti roku 2014 ich stav poklesol o viac ako 40 biofarmárov (Zaujec, 2015). Tento pokles bol zaznamenaný hlavne pri ornej pôde (OP) a trvalých trávnych porastoch (TTP). Stav v obhospodarovaní sadov zostal nezmenený a vzrástol počet biofarmárov zaoberajúcich sa pestovaním viniča. Podobne ako v roku 2014 aj v roku 2015 veľkú väčšinu (246) tvorili biofarmári, ktorí obhospodarovali TTP (Zaujec, 2015). Napriek tomu, že ich stav poklesol o 5 biofarmárov, bol zaznamenaný o 1,43 % vyšší podiel

Pôda v ekologickom poľnohospodárstve na Slovensku v číslach

obhospodarovaných TTP (69,02 %) než v roku 2014. Naopak, pri OP sa s poklesom o 24 biofarmárov znamenal tiež pokles obhospodarovanej OP o 1,36 % (na 30,30 %). Oba tieto druhy pozemkov si zachovali prvenstvo v percentuálnom obhospodarovaní pôdy a tiež v počte biofarmárov. Po nich nasledovali biofarmári obhospodarujúci ovocné sady (33) a najmenší počet (8) tvorili biofarmári, ktorí sa zaoberali vinohradmi.

Ak spočítame všetkých biofarmárov za jednotlivé druhy pozemkov, výsledok bude omnoho vyšší, nakoľko viacerí biofarmári majú registrovaných viac druhov pozemkov, ktoré obhospodarujú. Podľa krajov bolo najviac biofarmárov registrovaných v Prešovskom kraji (82), kde bol zaznamenaný aj najvyšší percentuálny podiel registrovanej pôdy (31,00 %). V Banskobystrickom a Košickom kraji mali takmer rovnaký počet registrovaných biofarmárov (52, resp. 51) s približne rovnakou výmerou pôdy (17,79 %, resp. 18,61 %). Po nich nasledoval Žilinský kraj s 38 registrovanými biofarmármi a so 14,75 % výmerou pôdy. Za pozornosť stojí ešte Nitriansky kraj, v ktorom bolo registrovaných 25 biofarmárov, hospodáriacich len na 1,62 % registrovanej pôdy, čo je najmenší podiel na Slovensku (tab. 1).

Ako vyplýva z doterajších výsledkov, zmeny v počte a percentuálnom podiele ekologicky obhospodarovanej pôdy v roku 2015 oproti roku 2014 nie sú významné a svedčia skôr o stabilite ekologického poľnohospodárstva a počtu biofarmárov na Slovensku.

Orná pôda

Z celkového množstva pôdy registrovanej v ekologickom poľnohospodárstve tvorí OP viac ako

30 % (tab. 1). Najväčšie percento obhospodarovanej OP bolo v Prešovskom kraji (8,05 %). Je trochu paradoxné, že v hornatejšom kraji, kde by sme počítali viac-menej len s TTP, je najviac registrovanej OP, viac ako napr. v Bratislavskom alebo Nitrianskom kraji.

V Prešovskom kraji bol zaznamenaný aj najvyšší počet registrovaných biofarmárov (58). Ďalej nasledoval Trnavský kraj s 5,48 % registrovanej OP. V tomto kraji bol skoro najmenší počet registrovaných biofarmárov, len 14. Za obidvomi kraji nasledoval Košický kraj s 5,07 % registrovanej OP, ale s takmer trojnásobným počtom registrovaných biofarmárov oproti Trnavskému kraju. Oba kraje ležia v úrodných nížinách, nie je teda zvláštnosťou, že majú vyšší podiel registrovanej OP. V Trenčianskom, Bratislavskom a Žilinskom kraji sa percentuálny podiel obhospodarovania OP takmer zhoduje (2,24 – 2,65 %). Z nich najviac registrovanej pôdy na jedného biofarmára mal Bratislavský kraj, potom Trenčiansky a nakoniec Žilinský kraj. Najmenej registrovanej OP sme zaznamenali v Nitrianskom kraji, len 1,46 %, s pomerne vysokým počtom registrovaných biofarmárov (23).

Trvalé trávne porasty

Z celkového množstva pôdy registrovanej v ekologickom poľnohospodárstve TTP tvoria najvyššie percento (69,02 %; tab. 1). Najviac registrovaných TTP sa sústredilo, podobne ako pri OP, v Prešovskom kraji (22,86 %). Rovnako v tomto kraji konštatujeme najvyšší počet registrovaných biofarmárov (80). Je to pochopiteľné, nakoľko Prešovský kraj sa vyznačuje vyšším výskytom horských a podhorských oblastí, kde dominujú TTP. Za Prešovským krajom

Tab. 1. Ekologicky obhospodarovaná pôda podľa druhu pozemku v roku 2015 podľa krajov

Kraj	Druh pozemku									
	orná pôda		trvalý trávny porast		sad		vinica		spolu	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Banskobystrický	27	2,80	48	15,05	4	0,09	2	0,03	52	17,79
Bratislavský	10	2,65	5	1,71	2	0,02	1	0,01	11	4,39
Košický	39	5,07	48	13,43	5	0,11	–	–	51	18,61
Nitriansky	23	1,46	2	0,11	5	0,04	4	0,01	25	1,62
Prešovský	58	8,05	80	22,86	4	0,09	–	–	82	31,00
Trenčiansky	19	2,24	19	2,85	8	0,20	–	–	23	5,29
Trnavský	14	5,48	7	1,00	3	0,06	1	0,01	17	6,55
Žilinský	21	2,55	37	12,19	2	0,01	–	–	38	14,75
Spolu	211	30,30	246	69,02	33	0,62	8	0,06	299	100,00

Zdroj: Ústredný kontrolný a skúšobný úrad poľnohospodársky v Bratislave – odbor životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva

Vysvetlivky: n – počet biofarmárov

nasledoval Banskobystrický kraj s 15,05 % registrovaných TTP. Aj v tomto prípade sa potvrdil očakávaný trend obhospodarovania TTP v tomto kraji. Ďalej nasledoval Košický kraj s viac ako 13 % registrovaných TTP, ale s nižším podielom registrovaných TTP na jedného biofarmára, nakoľko Banskobystrický a Žilinský kraj mali rovnaký počet registrovaných biofarmárov (48). Za Košickým krajom nasledoval Žilinský kraj, kde bolo registrovaných viac ako 12 % TTP. Podobne ako v ostaných spomínaných krajoch aj v Žilinskom kraji bolo viac ako 35 registrovaných biofarmárov. Po Žilinskom kraji nasledoval Trenčiansky kraj s 2,85 % registrovaných ekologických TTP, ale s pomerne vysokým počtom registrovaných biofarmárov (19). Na konci sa ocitol Nitriansky kraj, kde bolo registrovaných menej ako 0,5 % TTP. V tomto kraji bol zaznamenaný najmenší počet registrovaných biofarmárov (2).

Sady

Sady tvoria ani nie jedno percento z celkovej výmery pôdy registrovanej v ekologickom poľnohospodárstve (tab. 1). Najvyšší percentuálny podiel (0,20 %) registrovanej pôdy so sadovou úpravou bol v Trenčianskom kraji, kde sa tiež registroval najvyšší po-

čet biofarmárov (8). Len o 0,09 % menej registrovanej pôdy mal Košický kraj, pričom sme evidovali o 3 biofarmárov menej ako v Trenčianskom kraji. Niet sa čo čudovať, veď Košický kraj leží na Východoslovenskej nížine, kde sú ideálne podmienky na ovocinárstvo. Tretí v poradí s rovnakým percentom registrovanej pôdy (0,09 %) a nižším počtom biofarmárov (4) skončili, paradoxne, Prešovský a Banskobystrický kraj. Z toho vychádza, že v týchto hornatejších krajoch sú lokality, kde sa biofarmárom darí dopestovať kvalitné bioovocie. Za zmienku stojí ešte Nitriansky kraj, kde sa registrovalo len 0,04 % pôdy, ale s pomerne vysokým počtom biofarmárov (5). Z toho vyplýva, že ľudia z hornatejších krajov majú väčšiu chuť a elán dopestovať kvalitné potraviny na svojich pozemkoch ako ľudia z nížinných krajov, ktorí si tie isté potraviny radšej kúpia v supermarketoch.

Vinice

Najmenšiu časť obhospodarovania pôdy registrovanej v ekologickom poľnohospodárstve tvoria vinice s 0,06 % (tab. 1). Je to možno aj dôsledkom toho, že vinohrad je veľmi náročný na ošetrovanie chemickými prípravkami, ktoré väčšinou nie sú povolené v ekologickom poľnohospodárstve. Napriek

týmto negatívnym skutočnostiam počet vinohradníkov registrovaných v ekologickom poľnohospodárstve vzrástol o dvoch biofarmárov. A možno práve kvôli týmto nepriaznivým okolnostiam len v štyroch krajoch sa ekologickí farmári zaoberajú vinohradníctvom. Napriek tomu, že Banskobystrický kraj vykazuje 0,03 % registrovaných vinohradov, má nižší počet registrovaných biofarmárov ako Nitriansky kraj, ktorý eviduje 0,01 % registrovanej pôdy, ale raz taký počet biofarmárov.

Orná pôda a trvalý trávny porast

Ako bolo spomínané vyššie, veľa biofarmárov má registrovaných viacero druhov pozemkov (tab. 2). Z týchto kombinácií sú spomenuté tri, ktoré sa vyznačujú najvyšším počtom registrovaných biofarmárov. Prvenstvo v tomto prípade dosiahli biofarmári, ktorí si registrovali spolu OP a TTP (z celkového počtu 299 biofarmárov to bolo až 155 biofarmárov). V relatívnom vyjadrení je to viac ako 70 % všetkej registrovanej pôdy. Podobne ako pri ostatných registrovaných pôdach aj v tomto prípade sa potvrdilo, že najviac druhov pozemkov má registrovaných Prešovský kraj (24,04 %). V tomto regióne zaznamenávame tiež najvyšší počet registrovaných

Tab. 2. Kombinácie druhov pozemkov ekologickej obhospodarovanej pôdy v roku 2015 podľa krajov

Kraj	Kombinácie druhov pozemkov					
	orná pôda a trvalý trávny porast		orná pôda a sad		orná pôda a trvalý trávny porast a sad	
	n	%	n	%	n	%
Banskobystrický	27	13,47	–	–	–	–
Bratislavský	4	3,31	1	0,01	–	–
Košický	34	15,49	–	–	3	0,83
Nitriansky	1	0,14	2	0,09	–	–
Prešovský	53	24,04	1	0,07	2	1,02
Trenčiansky	11	2,61	1	0,11	5	1,78
Trnavský	6	4,78	–	–	–	–
Žilinský	19	9,19	–	–	2	1,08
Spolu	155	73,03	5	0,28	12	4,71

Zdroj: Ústredný kontrolný a skúšobný úrad poľnohospodársky v Bratislave – odbor životného prostredia a ekologickej obhospodárstva

Vysvetlivky: n – počet biofarmárov

biofarmárov (53). Druhý bol Košický kraj s 15,49 % registrovanej pôdy a tretí Banskobystrický kraj, kde evidujeme 13,47 % registrovaných pôd. Vo všetkých troch spomínaných regiónoch mali biofarmári aj takmer najväčší relatívny podiel registrovaných TTP. Medzi kraje s vyšším podielom registrovaných OP a TTP patrí Žilinský kraj, kde sme zaznamenali niečo nad 9 % registrovanej pôdy. V tomto kraji bolo 19 biofarmárov. Za pozornosť stojí ešte Trenčiansky kraj, kde sme pri vyššom počte registrovaných biofarmárov (11) evidovali len 2,61 % registrovanej OP a TTP.

Orná pôda a sad

Len piati biofarmári obhospodarovali v roku 2015 spolu ornú pôdu a sad (tab. 2). Rozdelení boli v jednotlivých krajoch takmer rovnomerne. V každom kraji po jednom biofarmárovi okrem Nitrianskeho kraja, kde boli registrovaní dvaja biofarmári. Napriek takmer rovnomernému rozdeleniu biofarmárov najviac pôdy obhospodaroval biofarmár v Trenčianskom kraji (0,11 %). O niečo menej obhospodarovali biofarmári v Nitrianskom kraji (0,09 %). Biofarmári z Prešovského a Bratislavského kraja mali zaregistrovaných len 0,07 %, resp.

0,01 % pôdy. Oba kraje sa tak zaradili medzi najmenší percentuálny podiel obhospodarovanej pôdy.

Orná pôda, trvalý trávny porast a sad

Tri druhy pozemkov malo registrovaných 12 biofarmárov, čo predstavuje 4,71 % všetkej registrovanej pôdy (tab. 2). Najviac biofarmárov (5) sa prihlásilo v Trenčianskom kraji. V tomto kraji biofarmári obhospodarovali najviac pôdy, viac ako 1,5 %. Po dvaja biofarmári boli registrovaní v Žilinskom a Prešovskom kraji. Napriek tomu, že v Košickom kraji boli registrovaní traja biofarmári, v tomto regióne bolo evidovanej iba 0,83 % pôdy. O niečo viac (1,02 %) pôdy sme evidovali v Prešovskom kraji, kde sa prihlásili len dvaja biofarmári. V Žilinskom kraji biofarmári obhospodarovali nad 1 % pôdy.

* * *

Výsledky štatistík ekologickej obhospodarovanej pôdy za rok 2015 takmer kopírujú výsledky dosiahnuté v roku 2014. Žiadny kraj nevykazoval oproti roku 2014 vysoký skok či už v počte biofarmárov, alebo v percente registrovanej pôdy. Aj v roku 2015 sa rast-

linná výroba zameriavala hlavne na OP a TTP, ktoré tvoria najväčší podiel ekologickej pôdy. Tieto druhy pozemkov sú registrované v strednej, a hlavne vo východnej časti Slovenska, čo poukazuje na skutočnosť, že dodržiavať prísne nariadenia EÚ o ekologickej poľnohospodárskej výrobe je možno ľahšie v podhorských a horských výrobných oblastiach Slovenska, kde nie je pôda ešte tak zdevastovaná civilizáciou ako v nižších oblastiach Slovenska.

Literatúra

Zaujec, K.: Ekologické poľnohospodárstvo v roku 2014. Roľnícke noviny, 2015, 25, s. 24.

Ing. Kvetoslav Zaujec, PhD.,

kvetoslav.zaujec@uksup.sk

Ústredný kontrolný a skúšobný úrad poľnohospodársky, Matúškova 21, 833 16 Bratislava